

ÖĞRETMENLERİN EĞİTİM SİSTEMİ VE UYGULAMALARINA İLİŞKİN GÜNCEL SORUNLARI ALGILAMA DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Yüksel GÜNDÜZ* Ertuğ CAN**

Öz

Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin eğitim sistemi ve uygulamalarına ilişkin güncel sorunları algılama düzeylerini belirlemektir. Araştırma, öğretmenlerin sorunları algılama düzeylerinin belirlenmesine dair verilerin betimlenmesine yönelik olduğu için, genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini İstanbul ili Bayrampaşa ve Esenler’de görevli 3767 öğretmen; örneklemini ise, evrenden rastgele seçilen 360 öğretmen oluşturmaktadır. Eğitim Sorunlarını Algılama Ölçeği ile elde edilen veriler yüzde, frekans, ortalama; cinsiyet, ödül durumu ve hizmet içi eğitim durumu t testi ve yaş, mesleki kıdem ve eğitim durumu tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile çözümlenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, öğretmenler eğitim sistemi ve uygulamalarına ilişkin güncel sorunları, fiziki durum, yönetim, program ve özlük hakları alt boyutlarında ve genel olarak “tam” düzeyinde algılamışlardır. Okulun fiziki koşullarında, öğretmenlerin özlük haklarında, yöneticilerin davranışlarında ve programda düzenlemelere gidilmelidir.

Anahtar Sözcükler: Fiziki durum, yönetim, program, özlük hakları, eğitim sistemi sorunları

Abstract

The purpose of this study is to find teachers’ level of perception about problems related to current educational system and its practices. As the study aims to describe data related to teachers’ level of perception of problems, general survey method was used. In this manner, the population is represent 3767 teachers currently working in Bayrampaşa and Esenler townships in Istanbul province and 360 teachers were selected randomly for the sampling of the study. The data gathered through an Educational Problems Perception Scale and the data were analyzed using percentage, frequency, mean, gender, award conditions, and in-service training conditions by t-test and age, seniority, and educational conditions by one way ANOVA. The findings show that teachers perceive the problems about current educational system and practices, physical condition, management, program, and personal rights “completely well” in all sub-categories and the whole scale in general. Therefore, arrangements should be made in the physical conditions of schools, teachers’ personnel rights, administrators’ behaviors and the curriculum itself.

Keywords: Physical condition, management, program, personal rights, educational system problems

Yazışma adresi: * Yrd. Doç. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, gunduz0735@hotmail.com;

** Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi, Doktora Öğrencisi

Giriş

Okul, insan ilişkilerinin en yoğun yaşandığı dinamik bir ortamdır. Dinamik oluşu, okulun çok değişik durumlarla karşılaşma olasılığını arttırmaktadır. Bu durumdan etkilenme ve bu durumu yönetme durumunda olanlar ise, yöneticiler, öğretmenler ve diğer çalışanlardır. Okul denen sosyal sistemin en stratejik parçalarından biri öğretmenlerdir (Bursalıoğlu, 1987). Bu anlamda öğretmen, bir milletin ruh ve karakter hamuruna şekil veren üretici bir güçtür. Öylesine üreticidir ki, bütün bir toplum öğretmenin eseridir denebilir. Bir ülkenin gelişmesi, öğretmenlerin kalitesine, eğitimsel materyallerine, güncel kütüphanelere, iyi geliştirilmiş müfredata v.s bağlıdır. Bunların hepsi gereklidir ama kalifiye ve iyi motive olmuş öğretmenler olmadan diğerlerinin hiçbir anlamı yoktur (Kaur ve Kumar, 2008). Bu anlamda öğretmenler eğitim sisteminin çekirdeği gibi düşünülebilir. İnsan kaynakları yönetimindeki son gelişmeler örgütlerdeki başarının teknolojik kaynakları geliştirmekten çok insan kaynaklarının geliştirilmesine bağlı olduğunu göstermektedir (Çelik, 1997). Toplumsal düzeyde eğitim öğretimde reformlar yapılsa da öğretmenlik mesleğinde çağın koşullarına göre iyileştirmelerin yapılmaması, eğitim öğretimin kalitesini etkilemektedir. Öğretmenlerin sistemden kaynaklı sorunları yıllardır bir eğitim sorunu olarak güncelliğini korumaktadır.

Öğretmenlerin eğitim sistemi ve uygulamalarından kaynaklı karşılaştıkları ve yaşadıkları sorunları fiziki koşullardan, yönetimden, programdan ve özlük haklarından kaynaklı sorunlar olarak sıralamak mümkündür. Kalabalık sınıfları, yetersiz oyun alanlarını, yetersiz ders araç gereçlerini, bakımsız ve temiz olmayan ortamları, fiziki yönden sorun yaratan kaynaklar olarak sıralamak mümkündür. Okul yönetiminin insan odaklı olmayan tutum ve davranışları da insan ilişkileri bakımından önemli sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Yine sık sık değişen programlar, yetersiz kalan ve karşılanamayan özlük hakları da ayrı bir sorundur. Bu bağlamda ilk olarak eğitim sisteminde fiziki koşullardan, yönetimden, programdan ve özlük haklarından kaynaklı sorunların neler olduğu ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Eğitim Sisteminin Fiziki Koşullarından Kaynaklı Sorunlar

Yaşanan çevrenin insan gelişimi ve psikolojisi üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Özellikle günlük yaşamımızda ilişki içinde bulunduğumuz fiziksel çevrenin davranışların belirlenmesinde ve değiştirilmesindeki belirleyicilik rolü yüksektir. Fiziksel çevre koşullarından kaynaklı sorunlar, işgöreni olumsuz yönde etkilemektedir (Karadavut, 2005). Fiziksel faktörlerin temel psikolojik etkisi,

toleransı azaltır ve motivasyonu olumsuz yönde etkiler. Aşırı sıcak, soğuk, havasızlık, aşırı cereyan gibi çevresel şartlar, hem fiziksel, hem de psikolojik olarak çeşitli problemlere neden olur (Valerie ve Cary, 1990). Aşırı derecede sıcak, soğuk, kalabalık ya da gürültülü yerlerde çalışmak, iş yerinin ve çalışma koşullarının iş kazalarına ve meslek hastalıklarına zemin hazırlaması bireyin alarm ve korku içinde yaşamasına neden olur (Allen, 2004). İşyerindeki olumsuz fiziksel çevre koşulları çalışanlarda psikolojik olarak mide ve cilt hastalıklarına; fizyolojik olarak da iş kazalarına ve devamsızlıklara neden olmaktadır (Loehr, 1999). Bu durumların öğretmenleri daha çok etkilemesi söz konusudur.

Okul ortamının birçok yönü vardır. Bunlar okul binasının ve eklentilerinin amaca en uygun biçimde kullanılmasından başlayarak gerekli araç-gereçlerin sağlanmasına, temizlik ve düzene ve sağlık işlerinin yönetimine kadar uzanır (Binbaşıoğlu, 1983). Özellikle kalabalık sınıflar, yetersiz oyun alanları, yetersiz ders araç gereçleri, bakımsız ve temiz olmayan sınıflar öğretmenlerde sorun yaratan durumlar olarak görülmüştür (Akpınar, 2008; Kuzey, 2002 ve Güler, 2006). Sınıfların kalabalıklığı öğretmenlerin daha fazla enerji harcamalarına, dolayısıyla da gerilim yaşamalarına neden olmaktadır. Nitekim Pervez ve Hanif (2003), Doğan (2008), Rençber (2008), Kuzey (2002) ve Tufan (1997)'ın yaptıkları araştırmaların bulguları da bu yönde sonuçlar vermiştir. Bu durumda, ilgili birimlerin ve okul yöneticilerinin önemli bir görevi, eğitim öğretimin elverişli bir şekilde sunulmasını sağlayacak ortamı yaratmak olmalıdır. Burada sorunun kaynağı olarak, eğitime ayrılan bütçenin yetersizliği, dolayısıyla yeterli araç gereçlerin sağlanamaması, dersliklerin yapılamaması, okulların mimari planlara uygun olarak inşa edilmemesi ve okulların uygun olmayan alanlarda kurulması gösterilebilir.

Eğitim Sisteminin Yönetiminden Kaynaklı Sorunlar

Okul yönetiminin görevi, okulu belirlenen yasal mevzuatına uygun olarak yönetmenin yanında, insan ilişkilerini en iyi şekilde geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmasıdır. Çünkü okulun üzerinde çalıştığı hammadde insandır. Okuldaki insan kaynaklarının temel öğeleri yöneticiler ve öğretmenlerdir. Okulun amaçlarına ulaşılabilmesi için bu öğeler arasında bir uyum ve denge olması gerekir (Erden, 1998). Öğretmenle okul yöneticisi arasındaki ilişkiler okulun havasını ve personelin moralini birinci derecede etkiler. İlişkiler, yapıcı ve yaratıcı yönde olduğu zaman, okulun havası ahenkleşir, personelin morali yükselir (Bursalıoğlu, 1987). Bir okulda demokratik bir atmosfer yaratılabilmesi öncelikle, müdür- öğretmen, öğretmen-

müdür iletişimine ve bu iletişim süreçlerinin niteliğine bağlıdır (Celep, 2000). Öğretmenin etkili ve verimli bir çalışma içine girmesi için yöneticinin onu insan ilişkileri ilkesine göre değerlendirmesi gerekir.

Okulda insan ilişkilerinin özellikleri okulun verimliliği ve etkililiği üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. İnsan ilişkilerinde başarılı olan yöneticiler okulların verimini artırmaktadırlar. Bu konuda bilgili olmayan yöneticiler ise, okulun verimsizliğine neden olmaktadır (Güçlüol, 1985). Bir okulda müdür, müdür yardımcıları, öğretmen ve diğer personel arasındaki resmi ilişkiler düzenli, kişisel ilişkiler de ahenkli olmadıkça, okul verimli çalışamaz (Bursalıoğlu ve Oğuzkan, 1968). Araştırma sonuçları, öğretmenlerin, kişisel sorunlarından çok görevle ilgili sorunlarını okul müdürlerine daha rahat ilettiklerini göstermektedir (Şimşek, 2005). Üstlerin insan ilişkileri konusunda bilgisiz olması, astların fikir ve düşüncelerine önem vermemesi özellikle okullarda eğitimin niteliğinin düşmesine neden olmaktadır (Arzhangı, 1994). Üstü tarafından takdir edilmeyen, işyerinde aradığı ilişki tiplerini bulamayan çalışan için çalışma ortamı son derece sıkıcı ve çekilmez bir hâle gelir (Rowshan, 1998). Öğretmenlerin üstlerinden takdir görmelerinin, kişisel başarıyı etkilediği saptanmıştır (Cemaloğlu ve Erdemoğlu, 2007). İnsan ilişkilerinin iyi olduğu örgütlerde insanların hem işbirliği ve verimi arttırmakta hem de sosyolojik, ekonomik ve psikolojik gereksinimleri karşılanmış olmaktadır (Bursalıoğlu, 1987). Bunun yanında örgütte bir araya gelen insanlar amaç için görüş birliğinde olsalar bile, amaca giden yollarda görüş birliği içinde olmayabilirler (Başaran, 1984).

Yöneticilerin tutum ve davranışlarının öğretmenlerde bir soruna neden olduğu yapılan birçok araştırma ile de ortaya konmuştur. Akpınar'ın (2008) araştırmasında da öğretmenler, okul yöneticilerinin tutum ve davranışlarından dolayı “orta düzeyde” stres yaşadıklarını belirtmişlerdir. Yine, Altay'ın (2007) yaptığı araştırmada, yönetici öğretmen etkileşimi ve yönetim kalitesi en sorunlu alan olarak bulunmuştur. Güler'in (2006) yaptığı araştırmada, yöneticilerin tutum ve davranışlarının öğretmenlerde “bazen” sorun yarattığı ortaya konmuştur. Kuzey (2002) yaptığı araştırmada, yöneticilerin tutum ve davranışlarının çoğunlukla olumsuz olmasının, okul müdürlerinin yöneticilik yeterliliğine sahip olmayışlarının, yönetim kademelerinin, siyasi ve politik güçlerce şekillenmesinin, yönetimin iyi bir çalışma ortamı hazırlamamasının öğretmenlerce bir sorun olarak algılanmasına neden olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yöneticilerin yöneticilik konusunda yetersiz oluşları, demokratik davranmamaları, insan ilişkileri ve iletişim konusunda yetersiz kalmaları yönetime ilişkin sorunların kaynaklarını oluşturmaktadır.

Eğitim Sisteminde İzlenen Programdan Kaynaklı Sorunlar

Eğitim programı, eğitim faaliyetlerine yön veren bir araç olduğundan, uygulanması da pratik olmalıdır. Bu amaçla program öğretmenlerin kapasitesini aşmamalı ve çevre olanaklarıyla işlenebilir nitelikte bulunmalıdır. Buradan hareketle program, belli öğrencileri, belli bir zaman dilimi içinde yetiştirmeye yönelik düzenli eğitim durumlarının tümü olarak tanımlanabilir (Bilen, 1996). Programlar, ulaşılacak amaçları, bu amaçlara ulaşabilmek için seçilecek ve belli ilkelere göre düzenlenecek içeriği, uygulanacak yöntemleri, destekleyici araç gereçleri, amaçlara ne kadar ulaşılabilirdiğini gösteren değerlendirme ölçütlerini kapsamaktadır (Hesapçıoğlu, 1998). Eğitim programı, eğitim faaliyetlerine yön verir, eğitimde verimi artırır, mesleğe yeni başlayan öğretmenlere rehberlik eder (Büyükkaragöz ve Çivi, 1997). Eğitim programı kavramı içine, dramatik çalışmalar, izcilik, güzel sanatlar, belirli gün ve haftaların kutlanması, sosyal kulüplerde çalışma gibi ders dışı etkinlikler de girmektedir.

Programda amaç, öğrenciye kendisi için anlam taşıyan bir şeyler yapma fırsatı vermektir. Nerede olursa olsun, başarılı okullarda mevcut programın ihtiyaçlar doğrultusunda farklılaştırıldığı ve öğrenciler için anlamlı hâle getirildiği görülmektedir (Özden, 1999). Okul düzeyinde öğretim eylemine dönüştürülemeyen eğitim programları, bir dizi tasarım ve sayıtlıdan öte hiçbir anlam taşımazlar (Açıkalın, 1998). Bu anlamda, eğitim programlarının yönetimi, eğitim yönetiminin asıl işi olmalıdır. Bu açıdan bakıldığında, eğitimde pek çok sorunun çözümü, öğretim programlarının geliştirilmesine bağlı bulunmaktadır (Varış, 1996). Program geliştirme, eğitim programlarının tasarlanması, uygulanması değerlendirilmesi ve değerlendirme sonucu elde edilen veriler doğrultusunda yeniden düzenlenmesi sürecidir (Erden, 1998). Sönmez (2001)'e göre ise bu aşamalar; ihtiyaçların belirlenmesi, genel hedeflerin belirlenmesi, içeriğin oluşturulması, programın denenip izlenmesi, değerlendirilmesi ve değerlendirmeye göre programa son halinin verilip programın uygulanmasıdır. Programlar amacına ulaşıp ulaşmadığına ilişkin değerlendirilirler. Değerlendirme, eğitim sisteminin işleyişinin izlemesi, kontrolünün yapılması ve gelişiminin sağlanması bakımından can alıcı bir öneme sahiptir (Nartgün, 2006).

Program kaynaklı sorunlara ilişkin araştırmalar mevcuttur. Buna göre, öğretmenler sık sık program değişikliğinden, programın değerlendirme güçlüklerinden, yeterli araç gerecin bulunmamasından, çok sayıda formları uygulama ve doldurma güçlüğünden dolayı sorun yaşamaktadırlar (Doğan, 2008; Günay, 2006 ve Rençber, 2008). Asıl sorun değişikliğe uyum sürecinde

yaşanmaktadır. Öğretmenlerin programa ilişkin algıladıkları sorunların kaynaklarını, sık sık programda değişiklik yapılması ve programın uygulanmasına ilişkin alt yapının yeterince oluşturulmaması şeklinde sıralamak mümkündür.

Öğretmene Tanınan Özlük Haklarından Kaynaklı Sorunlar

Personele çalıştığı kurumda yasal olarak tanınan haklara (maaş, emeklilik, izinler, yardımlar) özlük hakları denir. Okulda çalışan personelin kuruma bağlı, güven içinde ve daha iyi hizmet üretebilmeleri, özlük haklarının tam ve beklenen düzeyde karşılanmasıyla yakından ilgilidir (Taymaz, 2003). Kişi eğer çok çalışarak gelmeyi istediği bir yönetim basamağının altında bir yerlerde çalışıyorsa, bu hayal kırıklığı yaratacak ve onu stres altına sokacaktır (Artan, 1986).

Öğretmen maaşlarının günün ihtiyaçlarının gerisinde olması, kendilerini geliştirme ve yetiştirme olanaklarının kısıtlılığı, meslekte yükselme olanaklarının yetersizliği, mesleğinin toplumdaki saygınlığının azalması da birer sorundur. Öğretmenlik mesleği, hemen tüm ülkelerde aldığı eğitim düzeyine göre, geliri en düşük olan mesleklerden biridir (Erden, 2009). Dolayısıyla öğretmenlerin gelir düzeylerindeki düşüklüğe bağlı olarak bir takım sorunlarla karşılaşmaları mümkündür.

Doğan'ın (2008) yaptığı araştırmada, öğretmenler maaşların yetersizliğini büyük bir sorun olarak görmüşlerdir. Akpınar'ın (2008) araştırmasında da öğretmenlerce, düşük gelir, düşük statü, terfi olanağının az olması “orta derecede” stres kaynağı olarak algılanmıştır. Kuzey'in (2002) yaptığı araştırmada, öğretmenler maaş ve ek ders ücretine dayanan gelirlerinin, geçimlerini sağlamak için yeterli olmadığını belirtmişlerdir.

Özlük haklarına yönelik, maaşlarının günün ihtiyaçlarının gerisinde kalması, kendilerini geliştirme ve yetiştirme olanaklarının kısıtlılığı, meslekte yükselme olanaklarının yetersizliği, mesleğinin toplumdaki saygınlığının azalması gibi durumlar bu alanda yaşanan sorunların kaynağı olarak görülebilir. Literatürden de anlaşıldığı üzere, öğretmenlerin fiziki koşullardan, yönetimden, programdan ve özlük haklarından kaynaklı sorunlarının bulunduğu görülmektedir. Bu sorunların öğretmenlerin verimli ve etkili çalışmalarına etki edeceği tahmin edilmektedir.

Bu bağlamda yapılan çalışmanın amacı, öğretmenlerin, eğitim sistemi ve uygulamalarına ilişkin güncel sorunları ne düzeyde algıladıklarını ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla yapılan çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1-Öğretmenler, fiziki koşullara, yönetime, programa ve özlük haklarına ilişkin sorunları genel olarak ne düzeyde algılamaktadırlar?

2-Öğretmenlerin bu sorunları algılamaları arasında cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, eğitim durumu, ödül durumu ve hizmet içi eğitim değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma, öğretmenlerin, eğitim sistemi ve uygulamalarına ilişkin güncel sorunları algılama düzeylerinin belirlenmesine dair verilerin betimlenmesine yönelik olduğu için, genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2004).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2010-2011 eğitim, öğretim yılında İstanbul ili Bayrampaşa (1508) ve Esenler (2257) ilçelerinde ilk ve ortaöğretimde görevli 3767 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemi ise, evrenden küme örnekleme yoluyla seçilen 15 ilk ve 8 ortaöğretim okulundaki öğretmenler arasından rastgele seçilen 360 öğretmen oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kişisel bilgi anketi ve “Eğitim Sorunlarını Algılama Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek, araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Ölçekte, beşli likert tipi değerlendirme sistemine dayalı 32 madde yer almaktadır. Her bir maddenin karşısında hiç (1), az (2), orta (3), çok (4) ve tam (5) şeklinde ifade edilen değerlendirme kriterleri yer almıştır. Derecelendirme maddeleri “Tam (4,20 – 5,00)”, “Çok (3,40 – 4,19)”, “Orta (2,60 – 3,39)”, “Az (1,80 – 2,59)” ve “Hiç (1,00 – 1,79)” seçeneklerinden oluşmaktadır.

İlk etapta ölçeğin geçerliği için varimax rotated yöntemi ile faktör analizi yapılmıştır. 360 kişilik bir çalışma grubu üzerinden elde edilen verilere dayalı olarak hesaplanan Kaiser-Meyer-Olkin değeri ,92’dir. Ölçülen özelliğin evren

parametresinde çok boyutlu bir özellik olup olmadığını belirlemek üzere Bartlett testi (6418,31) yapılmış ve istatistiksel açıdan ,001 düzeyinde anlamlı bir sonuç bulunmuştur. Buna göre, ölçeğin dört ayrı alt boyuttan oluştuğu anlaşılmıştır. Birinci alt boyutun (yönetime ilişkin sorunlar) özdeğeri 6,34 olup, tek başına toplam varyansın %19,83'ü karşılamaktadır. İkinci alt boyutun (programa ilişkin sorunlar) özdeğeri 4,59'dur ve toplam varyansın % 14,37'si karşılamaktadır. Üçüncü alt boyutun (özlük hakları ile ilgili sorunlar) özdeğeri 3,513 olup, tek başına toplam varyansın % 10,97'ni karşılamaktadır. Sonuncu alt boyut (fiziki koşullara ilişkin sorunlar) 3,22'lik bir özdeğere sahiptir ve tek başına toplam varyansın % 10,08'i karşılamaktadır. Dört alt boyutun birlikte açıkladığı toplam varyans değeri ise 55,27 olmuştur. İstatistiksel açıdan bu sonuç ölçeğin geçerliğini açıkça ortaya koymaktadır.

Yapılan istatistiksel işlemlerde bir maddenin test kapsamında kalabilmesi için, faktör yükünün o alt boyutta en az ,30 olması temel alınmıştır. Tüm maddeler açıklanan bu özelliğe sahip olduğu için test kapsamındaki 32 maddenin tümünün geçerli olduğu anlaşılmıştır. Birinci alt boyut: 7,8,9,10,11,12,13,14,15. sorulardan: ikinci alt boyut: 16,17,18,19, 20,21,22, 23,24,25. sorulardan: üçüncü alt boyut: 26,27,28,29,30,31,32. sorulardan ve sonuncu alt boyut ise: 1,2,3,4,5,6. sorulardan oluşmaktadır.

Bir ölçeğin iç geçerliğini belirleyen en önemli faktörlerden birisi, test toplam puanlarının, alt boyut toplam puanları ile ilişkisinin pozitif yönde istatistiksel açıdan anlamlı yüksek korelasyonlar ortaya koymasıdır. Yapılan analizler sonucunda "Eğitim Sorunlarını Algılama Ölçeği" toplam puanları ile tüm alt boyut toplam puanları istatistiksel açıdan ,001 düzeyinde yüksek korelasyonlar ortaya koymuştur. En yüksek korelasyon değeri ,86 ile "programa ilişkin sorunlar" alt boyutundan; en düşük korelasyon ise ,72 ile "özlük hakları ile ilgili sorunlar" alt boyutundan elde edilmiştir.

Testin geçerliği ispatlandıktan sonra güvenilirlik analizi işlemlerine geçilmiştir. Testin güvenilirliği cronbach alfa yöntemine dayalı iç tutarlılık katsayısı ile belirlenmiştir. Test toplamının cronbach alfa değeri ,94'dür. Alt boyutlara ilişkin cronbach alfa değerleri, "fiziki koşullara ilişkin sorunlar" ,82; "yönetime ilişkin sorunlar" ,93; "programa ilişkin sorunlar" ,87 ve "özlük haklarına ilişkin sorunlar" ,80 olarak bulunmuştur. Tüm alt boyutların madde güvenilirlik katsayıları istatistiksel açıdan ,001 düzeyinde anlamlı sonuçlar vermiştir. Testin tümünde olduğu gibi, alt boyutların da güvenilirliklerinin yüksek olduğu anlaşılmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmanın tüm istatistiksel analizleri SPSS 13 for Windows paket program ile yapılmıştır. İlk olarak, ankette yer alan soruların frekans ve yüzdelik dağılımları yapılmış, ikinci aşamasında, anket ile toplanan bağımsız değişkenlere göre ölçeğin toplam ve alt boyut puanlarının farklılıklarını belirlemek üzere hipotez testleri yapılmıştır. Bağımsız değişkenlerin (cinsiyet, ödül durumu ve hizmet içi eğitim durumu) iki kategoriden oluştuğu ve dağılımların normal olduğu durumlarda hipotez testi olarak ilişkisiz grup “t” testi kullanılmıştır.

Bağımsız değişkenin (yaş, mesleki kıdem ve eğitim durumu) ikiden daha fazla kategoriye ayrıldığı durumlarda ölçeğin toplam ve alt boyut toplam puanlarının farklılıklarını belirlemek üzere tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. F testinde anlamlı bir farklılığın bulunması üzerine varyans analizini tamamlayıcı hesaplardan scheffe ve tamhane testi yapılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen tüm sonuçlar çift yönlü olarak sınanmış ve anlamlılık düzeyi en az ,05 olarak kabul edilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, Eğitim Sorunlarını Algılama Ölçeği’ne göre eğitim sistemi ve uygulamalarına ilişkin güncel sorunların öğretmenlerce genel olarak ne düzeyde algılandığına ve öğretmenlerin bu sorunları algılamaları arasında cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, eğitim durumu, ödül durumu ve hizmet içi eğitim değişkenine göre anlamlı bir farklılığın bulunup bulunmadığına ilişkin bulgular ve yorum yer almaktadır.

Anket ile toplanan verilerin frekans ve yüzdelik dağılımları bulunmuş ve Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Araştırma Grubunu Oluşturan Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar

Değişken	Kategori	f	%
Cinsiyet	Kadın	186	51,7
	Erkek	173	48,1
Yaş	25-30	108	30,0
	31-35	113	31,4
	36-40	51	14,2
	41-45	41	11,4
	46 ve üstü	47	13,1
	Ön Lisans	35	9,7
Eğitim	Lisans	280	77,8
	Lisansüstü	43	11,9
	Lisansüstü	43	11,9
Kıdem	1-5 Yıl	74	20,6
	6-10 Yıl	122	33,9
	11-15 Yıl	91	25,3
	16-20 Yıl	27	7,5
	21 ve üstü	46	12,8
Ödül	Aldım	145	40,3
	Almadım	214	59,4
HİE	Aldım	280	77,8
	Almadım	76	21,1

Katılımcıların, % 51,7'i kadın, % 48,1'i erkektir. 31–35 yaş grubu öğretmenler büyük çoğunluğu oluştururken, 41-45 yaş grubu en azınlık grubu oluşturmaktadır. Kıdem değişkeni açısından ise ilk sırayı 6–10 yıl arasında bulunan öğretmenler alırken, kıdemi 16-20 yıl arasında olan öğretmenler son sırayı almaktadırlar. Çalışma grubunun % 77,8'i lisans, % 9,7'i ön lisans ve % 11,9'u ise yüksek lisans mezunudur. Öğretmenlerin % 40,3'ü ödüller alırken, % 59,4'ü ise almamıştır. Öğretmenlerin %77,8'i hizmet içi eğitim alırken, % 21,1'i almamıştır.

Araştırma kapsamında kullanılan Eğitim Sorunları Ölçeği toplam ve alt boyut puanlarına ait betimleyici istatistik değerleri Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2

Araştırma Grubuna Uygulanan Eğitim Sorunlarını Algılama Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Betimleyici İstatistik Değerleri

Ölçek	n	$\bar{x}$	s
Fiziki Koşullara İlişkin Sorunlar	360	4,51	,57
Yönetime İlişkin Sorunlar	360	4,38	,72
Programa İlişkin Sorunlar	360	4,23	,62
Özlük Haklarına İlişkin Sorunlar	360	4,48	,55
Toplam	360	4,40	,50

“Fiziki koşullara ilişkin sorunlar” alt boyutunda yer alan maddelerin ortalama değeri ($\bar{x}$ =4,51)’dir ve alt boyutlar içinde en yüksek ortalamayı oluşturmuştur. Bunu ($\bar{x}$ =4,48) ortalama ile “özlük haklarına ilişkin sorunlar” alt boyutu izlemiştir. “Yönetime ilişkin sorunların” ortalaması ($\bar{x}$ =4,38) olmuştur ve üçüncü sırada yer almıştır. Son sırada ($\bar{x}$ =4,23) ortalama ile “programa ilişkin sorunlar” yer almıştır. Ölçeği oluşturan tüm maddelerinin ortalaması ise ($\bar{x}$ =4,40) olmuştur. Ölçeğin puanlama özelliğine göre tüm ortalamalar ($\bar{x}$ =4,20)’in üstünde olduğu için, ölçekte yer alan tüm alt boyutlardaki sorunlara öğretmenler “tam” düzeyinde katılmışlardır. Elde edilen bu sonuca göre öğretmenlerin eğitim sorunlarını algılama özelliği çok yüksek düzeyde olmuştur. Bu durumu, öğretmenlerin fiziki koşullara, yönetime, programa ve özlük haklarına ilişkin yaşadıkları sorunların büyüklüğü ve farkında oluşları ile açıklamak mümkündür.

Tablo 3’de çalışma grubunun, Eğitim Sorunlarını Algılama Ölçeği madde puanlarının betimleyici istatistik değerleri görülmektedir.

Tablo 3

Araştırma Grubuna Uygulanan Eğitim Sorunlarını Algılama Ölçeği Madde Puanlarının Betimleyici İstatistik Değerleri

Maddeler		n	$\bar{x}$	s
1	Kalabalık sınıflarda eğitim öğretim yapılması sorundur.	360	4,72	,78
2	Eğitim öğretimle ilgili uygulama alanlarının yetersizliği sorundur.	360	4,47	,79
3	Kütüphane yetersizliği sorundur.	360	4,46	,76
4	Okulun ve sınıfın temizliğine ve bakımına yeteri kadar önem verilmemesi sorundur.	360	4,47	,81
5	Derslerin öğretiminde yararlanılacak yeterli ders araç ve gereçlerinin bulunmaması sorundur.	360	4,43	,82
6	Öğrencilerin gelişimlerine yardımcı olacak oyun alanlarının yetersizliği sorundur.	360	4,52	,74
7	Yöneticilerin sorunlara karşı ilgisizliği sorundur.	360	4,50	,80
8	Yöneticilerin iş yapma konusundaki isteksizliği sorundur.	360	4,42	,88
9	Yöneticilerin öğretmenlerle yeterli düzeyde iletişim kuramamaları sorundur.	360	4,37	,91
10	Yöneticilerin siyasi görüşlerini iş ortamında yansıtmaları sorundur	360	4,33	,97
11	Yöneticilerin öğretmenlerce yapılması düşünülen çalışmalara sıcak bakmamaları sorundur	360	4,30	,91
12	Yöneticilerin kararları öğretmen görüşlerini almadan vermeleri sorundur	360	4,39	,78
13	Yöneticilerin yeterince bilgi paylaşımında bulunmamaları sorundur	360	4,34	,84
14	Yöneticilerin öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik çabalarını desteklememeleri sorundur	360	4,34	,92
15	Yöneticilerin öğretmenlere ödül ve cezanın verilmesinde adil davranmaması sorundur	360	4,42	,91
16	İkili öğretimden dolayı teneffüslerin kısalığı sorundur	360	4,05	1,09
17	Programın sık sık değiştirilmesinden dolayı uyum güçlüğü sorundur	360	4,23	,91
18	Programın uygulanmasındaki güçlükler sorundur	360	4,15	,87
19	Programı değerlendirme güçlüğü sorundur	360	4,18	,84
20	Programın uygulanmasında araç gereç yönünden	360	4,33	,83

	yetersizlikler sorundur			
21	Günlük ders saatinin fazla olması sorundur	360	3,95	1,16
22	İçeriğin öngörülen sürede tamamlanamaması sorundur	360	4,15	,98
23	Kalabalık sınıflarda etkinliklerin amacına uygun olarak gerçekleştirilememesi sorundur	360	4,49	,79
24	Programın gerektirdiği örgütsel değişimin sağlanamaması sorundur	360	4,33	,80
25	Derslerle ilgili uygulanması gereken formların fazlalığı sorundur	360	4,42	,85
26	Maaşların günün ihtiyaçlarının gerisinde kalması sorundur	360	4,62	,73
27	Meslekte geçen sürenin (kıdemin) maaş ve ek derslere yansımaması sorundur	360	4,58	,70
28	Raporlu ve izinli olma durumunda ücret kesintisi yapılması sorundur	360	4,45	,89
29	Öğretmenlerin kendilerini yetiştirme ve geliştirme olanaklarının kısıtlı olması sorundur	360	4,41	,83
30	Meslekte yükselme olanaklarının yetersiz olması sorundur	360	4,40	,87
31	Öğretmenlerin atama ve yer değiştirme uygulamalarını düzenleyen yönetmeliğin yeterli olmaması sorundur	360	4,32	,90
32	Öğretmenlik mesleğinin toplumdaki saygınlığının azalması sorundur	360	4,63	,75
TOPLAM			4,38	

Ölçeğin tüm maddelerinin aritmetik ortalamaları sıralandığında en yüksek ortalamanın ($\bar{x}=4,72$) ile “Kalabalık sınıflarda eğitim öğretim yapılması sorundur.” maddesine ait olduğu görülmektedir. Bunu ($\bar{x}=4,63$) ortalama ile “Öğretmenlik mesleğinin toplumdaki saygınlığının azalması sorundur.” maddesi ikinci sırada izlemiştir. Üçüncü sırada ($\bar{x}=4,62$) ortalama ile “Maaşların günün ihtiyaçlarının gerisinde kalması sorundur.” maddesi bulunmaktadır. “Meslekte geçen sürenin maaş ve ek derslere yansımaması sorundur.” maddesi ($\bar{x}=4,59$) ortalama ile dördüncü sırada yer almaktadır. Beşinci sırada ($\bar{x}=4,53$)’lük ortalama ile “Öğrencilerin gelişimlerine yardımcı olacak oyun alanlarının yetersizliği sorundur” maddesi bulunmaktadır. En son sırayı da, ($\bar{x}=4,53$)’lük ortalama ile “Günlük ders saatinin

fazla olması sorundur.” maddesi almıştır. Bu sonuç bile sorunun yüksek düzeyde algılandığını göstermektedir.

Ölçekte yer alan hiçbir maddenin ortalaması kısmen, az ve hiç kategorilerine girecek düzeyde değildir. Bütün maddelerin aritmetik ortalaması ($\bar{x}=4,38$) olarak bulunmuştur. Buna göre öğretmenler eğitim sorunlarını genel olarak “tam” düzeyinde algılamaktadırlar. Bu algının oluşmasında, gittikçe kalabalıklaşan sınıfların, yeterli formasyonu olmayan yöneticilerin atanmasının, sürekli değiştirilen programların ve gittikçe kaybedilen özlük haklarının etkisinin olduğu düşünülebilir.

Tablo 4’te öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre Eğitim Sorunlarını Algılama Ölçeği toplam ve alt boyutlarının puanları için yapılan ilişkisiz grup “t” testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 4

Araştırma Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre Eğitim Sorunlarını Algılama Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarının Puanları İçin Yapılan İlişkisiz Grup “t” Testi Sonuçları

Alt Boyut	Eğitim Bölgesi	n	$\bar{x}$	s	Std. Hata	t	sd	p
Fiziki Koşullara İlişkin Sorunlar	Kadın	186	4,56	,53	3,89	1,41	357	,158
	Erkek	173	4,47	,61	4,71			
Yönetime İlişkin Sorunlar	Kadın	186	4,51	,62	4,61	3,52	357	,000***
	Erkek	173	4,24	,79	6,06			
Programa İlişkin Sorunlar	Kadın	186	4,30	,57	4,18	2,37	357	,018*
	Erkek	173	4,14	,67	5,15			
Özlük Haklarına İlişkin Sorunlar	Kadın	186	4,56	,51	3,73	2,68	357	,008**
	Erkek	173	4,40	,59	4,51			
Toplam	Kadın	186	4,48	,43	3,17	3,18	357	,002**
	Erkek	173	4,31	,55	4,21			

* p<,05 ** p<,01 *** p<,001

Tablo 4’te cinsiyet değişkenine göre Eğitim Sorunlarını Algılama Ölçeği’nin toplam ve alt boyutlarının puanları için yapılan ilişkisiz grup “t” testi sonuçları sunulmuştur. Buna göre, “fiziki koşullara ilişkin sorunlar” dışında Eğitim Sorunlarını Algılama Ölçeği’nin toplam ve alt boyutlarının tümünde istatistiksel açıdan ,05 düzeyinde anlamlı farklılıklar elde edilmiştir. Bu farklılıkların tümü okullarda görev yapan kadın öğretmenler lehine gerçekleşmiştir. Kadın öğretmenlerin eğitim sorunlarını algılama düzeyleri, erkek meslektaşlarından anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç, kadınların belirtilen alanlardaki sorunları, erkek meslektaşlarına göre daha çok hissetmeleri ile açıklanabilir. Buna kadınların karşılanamayan yüksek beklentileri de eklemek gerekir.

Çalışma grubunun yaş değişkenine göre Eğitim Sorunlarını Algılama Ölçeği alt boyut ortalamaları için yapılan ANOVA sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5

Araştırma Grubunun Yaş Değişkenine Göre Eğitim Sorunlarını Algılama Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarının Puanları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Alt Boyut	Yaş	n	$\bar{x}$	s	Varyan. Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Fiziki Koşullara İlişkin Sorunlar	25-30	108	4,52	,53	Gruplar	2,18	4	,54	1,66	,160
	31-35	113	4,60	,56	arası					
	36-40	51	4,43	,60	Gruplariçi	117,07	355	,33		
	41-45	41	4,53	,61						
	46 ve üstü	47	4,36	,63	Toplam	119,25	359			
	Toplam	360	4,51	,57						
Yönetime İlişkin Sorunlar	25-30	108	4,51	,57	Gruplar	7,55	4	1,88	3,68	,006**
	31-35	113	4,44	,68	arası					
	36-40	51	4,33	,80	Gruplariçi	182,18	355	,51		
	41-45	41	4,31	,77						
	46 ve üstü	47	4,05	,91	Toplam	189,74	359			
	Toplam	360	4,38	,72						

Programa İlişkin Sorunlar	25-30	108	4,17	,62	Gruplar arası	2,89	4	,72	1,85	,119
	31-35	113	4,31	,58						
	36-40	51	4,20	,67	Gruplariçi	138,82	355	,39		
	41-45	41	4,34	,53						
	46 ve üstü	47	4,07	,72	Toplam	141,71	359			
	Toplam	360	4,23	,62						
Özlük Haklarına İlişkin Sorunlar	25-30	108	4,50	,50	Gruplar arası	1,83	4	,45	1,49	,204
	31-35	113	4,51	,55						
	36-40	51	4,47	,65	Gruplariçi	109,30	355	,30		
	41-45	41	4,58	,56						
	46 ve üstü	47	4,32	,53	Toplam	111,14	359			
	Toplam	360	4,48	,55						
Toplam	25-30	108	4,43	,44	Gruplar arası	2,58	4	,64	2,62	,035*
	31-35	113	4,46	,49						
	36-40	51	4,36	,51	Gruplariçi	87,44	355	,24		
	41-45	41	4,44	,51						
	46 ve üstü	47	4,20	,58	Toplam	90,03	359			
	Toplam	360	4,40	,50						

* p<,05 ** p<,01 *** p<,001

Öğretmenlerin yaş değişkenine göre Eğitim Sorunlarını Algılama Ölçeği'nin sadece toplam ve "yönetime ilişkin sorunlar" alt boyutunda istatistiksel açıdan ,05 düzeyinde anlamlı farklılıklar elde edilmiştir. Öğretmenlerin yaş faktörü onların toplam eğitim sorunlarını ve "yönetime ilişkin sorunları" algılama düzeyini etkilemektedir. Varyans analizinde anlamlı sonuç çıkan alt boyutlarda, bu farklılığın hangi ikili gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere varyans analizini tamamlayıcı hesaplar (post-hoc) yapılmıştır. Yönetime ilişkin sorunlar alt boyutunda varyanslar heterojen olduğu için tamamlayıcı hesaplardan tamhane testi; toplam sorunlarda ise varyanslar homojen olduğu için tamamlayıcı hesaplardan scheffe testi gerçekleştirilmiştir. 25-30 yaş arasındaki öğretmenlerin yönetime ilişkin sorunları

algılama düzeyi ($\bar{x}$ = 4,51), 46 yaş ve üstü gruptan ($\bar{x}$ = 4,05) anlamlı derecede daha yüksektir (F:3,68; sd:(4-355); p<.006). Genç öğretmenlerin yönetimden beklentilerinin 46 yaş ve üstü meslektaşlarından daha yüksek olmasının bu sonuç üzerinde etkili olduğu düşünülebilir. 31-35 yaş grubu arasındaki öğretmenlerin toplam eğitim sorunlarını algılama düzeyi ($\bar{x}$ =4,46), yine 46 yaş ve üstü öğretmenlerden ($\bar{x}$ =4,20) anlamlı derecede daha yüksektir (F:2,62; sd:(4-355); p<.035). Burada, genç öğretmenlerin, kıdemli meslektaşlarına göre, sorunlara karşı daha duyarlı oldukları söylenebilir. Ayrıca, kıdemli öğretmenlerin sorunlarla yaşamayı bir alışkanlık haline getirmiş olmaları da söz konusu olabilir. Dolayısıyla da birçok şeyi sorun olarak göremeyebilirler.

Öğretmenlerin kıdem değişkenine göre Eğitim Sorunlarını Algılama Ölçeği alt boyut ortalamaları için yapılan ANOVA sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Araştırma Grubunun Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Eğitim Sorunlarını Algılama Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarının Puanları İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Alt Boyut	Kıdem	n	$\bar{x}$	s	Varyan. Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Fiziki Koşullara İlişkin Sorunlar	1-5 Yıl	74	4,43	,73	Gruplar arası	1,81	4	,45	1,37	,244
	6-10 Yıl	122	4,59	,45						
	11-15 Yıl	91	4,53	,55	Gruplariçi	117,44	355	,33		
	16-20 Yıl	27	4,46	,53						
	21 ve Üstü	46	4,43	,62	Toplam	119,25	359			
	Toplam	360	4,51	,57						
Yönetime İlişkin Sorunlar	1-5 Yıl	74	4,45	,71	Gruplar arası	6,15	4	1,54	2,98	,019*
	6-10 Yıl	122	4,48	,55						
	11-15 Yıl	91	4,38	,78	Gruplariçi	183,58	355	,51		
	16-20 Yıl	27	4,18	,86						
	21 ve Üstü	46	4,11	,88	Toplam	189,74	359			
	Toplam	360	4,38	,72						

Programa İlişkin Sorunlar	1-5 Yıl	74	4,07	,72	Gruplar arası	3,21	4	,80	2,06	,086
	6-10 Yıl	122	4,30	,53						
	11-15 Yıl	91	4,30	,57		138,49	355	,39		
	16-20 Yıl	27	4,17	,87						
	21 ve Üstü	46	4,16	,57	Toplam	141,71	359			
	Toplam	360	4,23	,62						
Özlük Haklarına İlişkin Sorunlar	1-5 Yıl	74	4,45	,67	Gruplar arası	,64	4	,16	,514	,725
	6-10 Yıl	122	4,49	,48						
	11-15 Yıl	91	4,54	,49		110,50	355	,31		
	16-20 Yıl	27	4,46	,67						
	21 ve Üstü	46	4,41	,55	Toplam	111,14	359			
	Toplam	360	4,48	,55						
Toplam	1-5 Yıl	74	4,35	,61	Gruplar arası	1,73	4	,43	1,75	,139
	6-10 Yıl	122	4,47	,39						
	11-15 Yıl	91	4,44	,45		88,29	355	,24		
	16-20 Yıl	27	4,32	,65						
	21 ve Üstü	46	4,28	,52	Toplam	90,03	359			
	Toplam	360	4,40	,50						

* p<,05 ** p<,01 *** p<,001

Araştırma grubunun mesleki kıdem değişkenine göre Eğitim Sorunlarını Algılama Ölçeği'nin toplam ve alt boyutları içinde sadece “yönetime ilişkin sorunlar” alt boyutunda istatistiksel açıdan ,05 düzeyinde anlamlı bir sonuç bulunmuştur. Burada, öğretmenlerin mesleki kıdem faktörü “yönetime ilişkin sorunları” algılama düzeyinde farklılığa neden olmuştur. “Yönetime ilişkin sorunlar” alt boyutunda eta korelasyon katsayısının ,18 olması nedeniyle kıdem faktörünün, yönetime ilişkin sorunları algılama düzeyini % 3,2 oranında etkilediği anlaşılmaktadır. F testinde anlamlı bir farklılığın bulunması üzerine varyans analizini tamamlayıcı hesaplardan varyansların heterojen olması nedeniyle tamhane

testi yapılmıştır. Ancak tamhane testinde hiçbir ikili karşılaştırma arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Tablo 7’de öğretmenlerin hizmet içi eğitim değişkenine göre Eğitim Sorunlarını Algılama Ölçeği toplam ve alt boyutlarının puanları için yapılan ilişkisiz grup “t” testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 7

Araştırma Grubunun Hizmet İçi Eğitim Değişkenine Göre Eğitim Sorunlarını Algılama Ölçeği Toplam ve Alt Boyutlarının Puanları İçin Yapılan İlişkisiz Grup “t” Testi Sonuçları

Alt Boyut	Hizmet İçi Eğitim	n	$\bar{x}$	s	Std. Hata	t	sd	p
Fiziki Koşullara İlişkin Sorunlar	Aldım	280	4,52	,56	3,36	,55	354	,58
	Almadım	76	4,48	,62	7,21			
Yönetime İlişkin Sorunlar	Aldım	280	4,39	,68	4,10	,32	354	,74
	Almadım	76	4,36	,86	9,92			
Programa İlişkin Sorunlar	Aldım	280	4,23	,61	3,64	,03	354	,97
	Almadım	76	4,22	,70	8,08			
Özlük Haklarına İlişkin Sorunlar	Aldım	280	4,49	,54	3,25	,47	354	,63
	Almadım	76	4,46	,60	6,93			
Toplam	Aldım	280	4,41	,47	2,84	,41	354	,67
	Almadım	76	4,38	,59	6,76			

* p<,05 ** p<,01 *** p<,001

Tablo 9’da öğretmenlerin hizmet içi eğitim değişkenine göre, ölçeğin toplam ve alt boyutlarının hiçbirinde istatistiksel açıdan anlamlı sonuçlar elde edilememiştir. Hiç hizmet içi eğitim almamış olan öğretmenlerin, eğitim sorunlarını algılama düzeyleri, hizmet içi eğitim almış meslektaşları ile eşittir. Hizmet içi eğitim alma değişkeni, öğretmenlerin eğitim sorunlarını algılamaları üzerinde etkili olmamıştır.

Eğitim durumu değişkenine göre de Eğitim Sorunlarını Algılama Ölçeği toplam ve alt boyut puanları için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre, ölçeğin toplam ve alt boyutlarının hiç birinde istatistiksel açıdan anlamlı bir sonuç

bulunamamıştır. Yine, ödül değişkenine göre ölçeğin toplam ve alt boyutlarının puanları için yapılan ilişkisiz grup “t” testi sonucuna göre, ölçeğin toplam ve alt boyutlarının hiçbirinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar elde edilememiştir. Eğitim ve ödül değişkeni, öğretmenlerin eğitim sorunlarını algılamaları üzerinde etkili olmamıştır. Böyle bir sonuçta, sorunların somutluluğunun etkili olduğu düşünülebilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Öğretmenler eğitim sistemi ve uygulamalarına ilişkin güncel sorunları genel olarak “tam” düzeyinde algılamaktadırlar. Yine öğretmenler alt boyut bazında belirtilen “fiziki koşullara”, “özlük haklarına”, “yönetime” ve “programa” ilişkin güncel sorunları “tam” düzeyinde algılamışlardır. Elde edilen bu sonuca göre öğretmenlerin belirtilen sorunları algılama özelliği çok yüksek düzeyde olmuştur. Bu sonuç, Pehlivan (1993), Doğan (2008), Pervez ve Hanif (2003), Rençber (2008), Kuzey (2002) ve Altay (2007) tarafından yapılan araştırma sonuçları ile güçlü olarak desteklenirken, Tufan (1997), Akpınar (2008), Güler (2006) ve Günay (2006)’ın araştırma sonuçları ile de kısmen desteklenmektedir. Öğretmenlerin sorunları “tam” düzeyinde algılamaları, onların çevrelerine karşı duyarlılıklarının önemli bir göstergesi olup bu durum, sorunların çözümü yönünde önemli bir başlangıç sayılabilir. Burada sadece sorunların farkında olmak yeterli olmaz, aynı zamanda algılanan sorunlara karşı tepkide bulunmakta önemli görülmektedir. Tepkisiz kalındığında bu durum ilgililerde/yöneticilerde her şeyin normal gittiği inancının doğmasına neden olacak, böylece de var olan sorunlar belki katlanarak artacaktır. Bu anlamda, en akıllı davranış, sorunların farkına varmak ve çözümü için bir çaba içine girmektir.

Eğitimin üretim merkezinde bulunan öğretmenlerin içinde bulundukları sorunların bu düzeyde farkında olmaları, eğitim öğretimin gelişimi açısından son derece önemlidir. Çünkü algılanamayan sorunlara tepki gösterilmez. Burada öğretmenler sorunların tam olarak farkındadırlar ve buna göre de bu sorunların gerçek sorumlularına karşı tepki bulunmaları beklenir.

Öğretmenlere göre fiziki yönden en önemli sorun “Kalabalık sınıflarda eğitim öğretim yapılması sorundur”. Bu sonuç, Doğan (2008), Pervez ve Hanif (2003), Rençber (2008), Kuzey (2002) ve Tufan’ın (1997), araştırma sonuçları ile de desteklenmektedir. Bunu “Öğretmenlik mesleğinin toplumdaki saygınlığının azalması sorundur” ikinci sırada izlemiştir. Üçüncü sırada “Maaşların günün

ihtiyaçlarının gerisinde kalması sorundur.” maddesi bulunmaktadır. Bu sonuç, Kuzey (2002), Akpınar (2008), Zoraloğlu (1998), Tufan (1997), Pehlivan (1993), Özdayı (1990) ve Doğan’ın (2008) yaptığı araştırma sonuçları ile de örtüşmektedir. Dördüncü sırada “Meslekte geçen sürenin maaş ve ek derslere yansımaması sorundur.” ve “Öğrencilerin gelişimlerine yardımcı olacak oyun alanlarının yetersizliği” beşinci sırada yer almıştır. En son sırayı “Günlük ders saatinin fazla olması sorundur.” maddesi almıştır. Öğretmenler belirtilen eğitim sorunlarını genel olarak “tam” düzeyinde algılamaktadırlar.

Öğretmenler fiziki koşullar ve özlük haklarından kaynaklı sorunları diğerlerine göre daha fazlaca hissetmişlerdir. İş yerinin tertipli, düzenli, bakımlı, temiz ve gereksinimleri karşılar nitelikte olması, çalışanları memnun eder ve iş verimlerini artırır. Aksi durumda işyeri çalışanlarca çekilmez bir yer olur. Bu da iş yaşamına dolayısıyla da iş verimine olumsuz etki eder. Aynı durumu çalışanların özlük hakları konusunda da söylemek mümkündür. Düşük maaş, kendini geliştirme ve yükselme olanaklarının yetersizliği, mesleki saygınlığın azalması gibi durumlar çalışanların olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır. Oysa öğretmenlik mesleği doğrudan insanla ilgilenen bir meslek olduğundan, görevdeki tutum ve davranışları çok önemlidir ve bundan dolayı öğretmenlerin her yönü ile sorunsuz olmaları veya sorunlarının minimize edilmesi gerekmektedir.

Cinsiyet değişkenine göre, kadın öğretmenlerin eğitim sorunlarını algılama düzeyleri, erkek meslektaşlarından anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Jangaiah (2005) ve Kumaş’ın (2008) yaptığı araştırma benzer sonuç verirken, Altay’ın (2007) yaptığı araştırma benzer sonuç vermemiştir.

Yaş değişkenine göre, 25-30 yaş arasındaki öğretmenlerin yönetime ilişkin sorunları algılama düzeyi, 46 yaş ve üstü gruptan anlamlı derecede daha yüksektir. Altay’ın (2007) yaptığı çalışmada, yaş değişkenine göre öğretmen görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Öğrenme, aynı zamanda yaşantı ürünü bir durum olduğundan, öğretmen görüşlerinin yaşa bağlı olarak değişiklik göstermesi doğal bir durum olarak değerlendirilebilir.

Öğretmen görüşleri arasında, mesleki kıdem, ödül, hizmet içi eğitim ve eğitim durumu değişkenine göre, anlamlı farklılıklar elde edilememiştir. Kumaş’ın (2008) araştırmalarında kıdem değişkeni, anlamlı sonuçlar vermiştir.

Çalışma bir bütün olarak değerlendirildiğinde aşağıdaki önerileri sunmak mümkündür.

1-Okulun fiziki koşulları mevcut gereksinimleri karşılayacak hale getirilmelidir. Bu alanda öncelikle, sınıf mevcutlarının normal seviyelere çekilmesi için yeteri kadar derslik yapılmalı ve oyun alanları düzenlenmelidir.

2-Öğretmenlerin özlük hakları iyileştirilmeli, özellikle maaş ve ek derslerinde yeterli artışlar yapılmalı, öğretmenler öğretmenlik statüsüne uygun davranmalı ve böylece mesleğinin toplumdaki saygınlığı arttırılmalıdır.

3-Yöneticiler, öğretmenlerle sağlıklı iletişim kurmalı, onları eğitim öğretim ve okula ilişkin kararlara katmalı ve öğretmenlerin mesleki yönden dikey ve yatay yükselmelerini sağlayacak mesleki gelişimlerini desteklemelidirler.

4-Okullarda programın sağlıklı olarak uygulanabilmesi için, programın öngördüğü örgütsel alt yapı (yöneticilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin programa ilişkin hazırlanmaları, kullanılacak mekânların tasarımı ve düzenlenmesi, ders araç gereçlerinin sağlanması) oluşturulmalıdır.

Kaynaklar

- Açıkalın, A. (1998). *Toplumsal, kurumsal ve teknik yönleriyle okul yöneticiliği*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Akpınar, B. (2008). Eğitim sürecinde öğretmenlerde strese yol açan nedenlere yönelik öğretmen görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16 (2), 359–366.
- Allen, D. (2004), *İş bitirici: Stressiz üretkenlik sanatı*. İstanbul: Babiâli Kültür Yayınları.
- Altay, S. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin mesleklerinde karşılaştıkları sorunlar*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Artan, İ. (1986). *Örgütsel stres kaynakları ve yöneticiler üzerinde bir inceleme*. İstanbul: Özgün Matbaacılık.
- Arzhangı, R. (1994), *İlkokullarda yöneticiler ile öğretmenler arasında ilişki bozukluğu yaratan konular*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Başaran, İ.E. (1984). *Yönetime giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Bilen, M. (1996). *Plandan uygulamaya öğretim*. Ankara: Aydan Web. Tesisleri.
- Binbaşıoğlu, C. (1983). *Eğitim yöneticiliği*. (3. Baskı). Binbaşıoğlu Yayınevi, Ankara.

- Bursalıoğlu, Z. (1987). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranışlar*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Bursalıoğlu, Z. ve Oguzkan, T. (1968), *İlkokullarda teşkilat ve idare*. İstanbul: Milli Eğitim Yayınevi.
- Büyükkaragöz, S. ve Çivi. C. (1997). *Genel öğretim metotları*. İstanbul: Öz Eğitim Yayınları.
- Celep, C. (2000). *Eğitimde örgütsel adanma ve öğretmenler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çelik, V. (1997). *Okul kültürü ve yönetimi*. (Birinci Baskı). Ankara: Önder Matbaacılık.
- Cemaloğlu, N. ve Erdemoğlu Ş. D. (2007). Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15 (2), 465–484.
- Doğan, F. (2008). *Sınıf öğretmenlerinin stres kaynakları ve baş etme yolları (Kilis İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erden, M. (2009). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Erden, M. (1998). *Eğitimde program değerlendirme*. (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Güçlüol, K. (1985). *Eğitim yönetiminde karar ve örnek olaylar*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Güler, A. (2006). *İlköğretim okullarında öğretmeni yönetici ilişkilerinde sorun yaratan konular (Bingöl Örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Günay, Z. (2006). *2005–2006 Öğretim yılında uygulamaya başlanan ilköğretim programlarına yönelik öğretmen görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Hesapçioğlu, M. (1988). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Jangaiah, C. (2005) *Job Stress of Secondary School Teachers*. Edu track. P 32-34.

- Karadavut, Y. (2005). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin örgütsel stres kaynakları, stres belirtileri ve stresle başa çıkma yolları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaur S. ve Kumar D. (2008). Comparative study of government and non government college teacher in relation to job satisfaction and job stress from eric.
- Kumaş, V. (2008). *Öğretmenlerin iş doyum düzeyleri ile stres düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kuzey, M. (2002). *Sınıf öğretmenlerinin bazı sorunları ve bazı çözüm önerileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Loehr, J. E. (1999). *Stres altında başarılı olmak stresi pozitif enerjiye dönüştürme yöntemi*. İstanbul: Beyaz Yayıncılık.
- Nartgün, Z. (2006). Türkiye’de Cumhuriyet döneminde ölçme ve değerlendirme. İçinde: M. Hesapçıoğlu, & A. Durmuş (Ed.), *Türkiye’de Eğitim Bilimleri: Bir Bilanço Denemesi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özdayı, N. (1990). *Resmi ve özel liselerde çalışan öğretmenlerin iş tatmini ve iş streslerinin karşılaştırmalı analizi*. Basılmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özden, Y. (1999). *Eğitimde Yeni Değerler*. (2. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Pehlivan, İ. (1993). *Eğitim yönetiminde stres kaynakları*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Pervez, S. & Hanif, R. (2006). Levels and sources of work stress among women school teachers. *Pakistan Journal of Psychological Research*, 18 (3-4), 97-108.
- Rençber, İ. (2008). *Yeni ilköğretim programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin müfettiş, yönetici ve öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Rowshan, A. (1998). *Stres yönetimi*. İstanbul: Sistem Yayınları.
- Şimşek, Y. (2005). *Okul müdürlerinin iletişim becerileri ile okul kültürü arasındaki ilişki*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Sönmez, V. (2001). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Taymaz, H. (2003). *Okul yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tufan, Ş. (1997). *Ankara ili Çankaya ilçe merkezindeki devlet ve özel liselerde görevli öğretmenlerin işlerinde stres yaratan etmenler ve bunlarla başa çıkma yolları konusundaki görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Valerie, J. S. ve Cary L. C. (1990). *Understanding stres: A Psychological perspective for health professionals*. USA: Chapman and Hall.
- Varış, F. (1996). *Eğitimde program geliştirme: teoriler ve teknikler*. (6.Baskı). Ankara: Alkım Yayıncılık
- Zoraloğlu, Y.N. (1998). *Öğretmenlerinin mesleki stres kaynakları ve stresin örgütsel doğurguları*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Summary

TEACHERS' PERCEPTION LEVEL ABOUT CURRENT PROBLEMS RELATED TO EDUCATIONAL SYSTEM AND PRACTICES

Yüksel GÜNDÜZ*

Ertuğ CAN**

Introduction

Teachers are the most strategic parts of schools which are accepted as social systems (Bursalioğlu, 1987). Development of a country depends on teachers' quality and also educational materials, updated libraries and well-designed curriculum. These are necessary issues. However, it does not make any sense without having qualified and motivated teachers (Kaur and Kumar, 2008). Therefore, teachers are considered as a core of educational systems. It shows that success of an institution relies on development of human resources as well as technological resources (Çelik, 1997). However, teachers have many problems including their professional developments. This has been one of the actual problems for years. It is possible to say that these problems to related to teachers' educational system and practices stem from physical conditions, administrative problems, and curriculum and employee personal rights.

Problems resulting from physical environment may affect staff negatively (Karadavut, 2005). These conditions may cause stomach and skin diseases as psychologically; work accidents and absenteeism of staff (Loehr, 1999). Problems stem from physical environment may affect teachers more heavily. Reasons that may create problems on teachers like crowded classrooms, inadequate playgrounds, resources, and materials, shabby and dirty classrooms can conditions that create problems on teachers.

Address for correspondence: * Yrd. Doç. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, gunduz0735@hotmail.com;

** Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi, Doktora Öğrencisi

Furthermore, administrators and teachers are essential elements of human resources at schools. Therefore, in order to reach organizational goals there should be harmony and balance among these components (Erden, 1998). Relationships between teachers and school administrators may also affect school atmosphere and personnel's morality primarily. As far as this harmony is concerned, when relations are constructive and creative, school atmosphere becomes coherent and personnel's morality increases (Bursalıoğlu, 1987). Moreover, working environment becomes extremely boring and unbearable for workers when they are not appreciated by employer (Rowshan, 1998). There are also some other issues such as administrators' indifference towards teachers' work and participating decisions, authoritarian management style, unhealthy communication and having no support in teachers' improvements.

Curriculum can be defined as all curricular facilities at a school that aims to train students for specific goals (Bilen, 1996). Therefore, curriculum includes the goals, contents that will be organized according to certain principles, methods, materials, and testing (Hesapçıoğlu, 1998). For this reason, if educational programs do work at school level, they can be only ideas and assumption (Açıkalın, 1998). Solving many educational problems depends on curriculum design (Varış, 1996). In this matter, teachers may have troubles with frequent changes in curriculum, testing, inadequate materials and equipments, implementing and filling out numerous forms. In order to produce in safe and serve well, it is essential to meet provide employee personal rights in expected level completely (Taymaz, 2003). Falling behind daily needs financially, unfair promotion, limitations of teachers' professional development efforts reduced their respectability in the society. As it can be understood from the literature, teachers have problems related to physical conditions, administrative issues, curriculum, and employee personnel rights. In this context, the main purpose of this study is to introduce the perception levels of teachers on current educational system and the problems related to its implementation. For this aim, it is purposed to find out answers of following questions:

What is the general perceptions level of teachers about problems related to physical conditions, administrative issues, and curriculum and employee personnel rights?

Are there any significant differences among teachers' perceptions according to variables like gender, age, length of service, educational status, reward and in-service training?

Method

As the aim of the research is to determine perception levels of teachers' in educational system and practices, general descriptive model is used with population 3767 teachers currently working at elementary and high schools in Bayrampaşa (1508) and Esenler townships (2257) in İstanbul province in 2010-2011 academic year. Sampling is 360 teachers who are selected randomly from the population using cluster sampling among 15 primary and 8 secondary schools' teachers.

In this research data was collected with a 32-item-Likert-type scale called "Perception of Educational Problems Measurement Scale". The items were rated as "completely (4,20 – 5,00)", "very (3,40 – 4,19)", "mean (2,60 – 3,39)" "little (1,80 – 2,59)" and "never" (1,00 – 1,79)".

As far as the data analysis is concerned, in first phase, factor analysis is carried out by Varimax rotated method for scale's validity. Kaiser-Meyer-Olkin value is, 92 which were calculated depending on the data gained from 360 people. Furthermore, Bartlett test (6418,31) is done for determining if there is a multi dimensional feature on population parameter of scaling. A significant result has been found at the level of , 001 statistically. Variance value that is explained by four lower dimensions is 55,27. Statistically, this result proves validity of the test.

After test validity, reliability analysis was processed. Test reliability was determined by internal consistency coefficient Cronbach alpha method that is ,94 in total value in this study. Data has been analyzed by percentage, frequency, mean, t test, and one way-variance analysis. In the condition of independent variables consist of two categories and ranges are normal, unrelated group "t" test was used as hypothesis test.

One way variance analysis (ANOVA) was used in order to determine differences of total points of scale's lower dimensions in the circumstances of independent variables separate more than two categories. SPSS for Windows packet program was used in the data analysis process of the research.

Results, Discussion, and Proposals

Generally, teachers perceive that current problems of educational system and related to its implementation in "completely well". This result can be supported strongly by Pehlivan (1993), Doğan (2008), Pervez and Hanif (2003), Rençber (2008), Kuzey (2002), and Altay' (2007) researches. Moreover, it is partly supported

by Tufan (1997), Akpınar (2008), Güler (2006) and Günay's research results. Teachers' perceptions are important indicators of their sensitiveness because awareness of the problems is an important step to solve them. Solving problems empowers development and change.

Teachers perceived problems related to physical conditions, employee personnel rights, administrative issues and curriculum are perceived as "completely well". In other words, teachers' perception levels of the problems are very high. This result is supported by the researchers mentioned above. Teachers' awareness of the problems is extremely important in terms of educational development as they are in the center of educational system.

When ranking arithmetic mean of all items of the scale, it is seen that the highest average belongs to "problem about education in crowded classrooms". This result is supported by Doğan (2008), Pervez and Hanif (2003), Rençber (2008), Kuzey (2002) ve Tufan's (1997) research results. "Decreasing prestige of teaching profession is a problem" follows that result secondly. The third issue "problems about salaries that fall behind of daily needs" follows that result. This is parallel to Kuzey (2002), Akpınar (2008), Zoraloğlu (1998), Tufan (1997), Pehlivan (1993), Özdayı (1990), and Doğan's (2008) research results. At the fourth rank we see "salary and wages that is inconsistent with seniority" issue. The last one is "intensive workload is a problem" concern is mentioned. Teachers generally perceived these issues mentioned above completely well. Here, teachers felt problems which originate from physical conditions and employee personnel rights more intensively than others.

According to gender variable, levels of perceptions of female teachers are significantly higher than male colleagues about educational problems. While Jangaiah (2005), Kumaş (2008) and Kaur'un (2008)'s study revealed similar results, Altay's research (2007) did not give the same results. This result can be commented that females are more sensitive than male colleagues about the problems. It is necessary to add their unfulfilled expectations.

According to age variable, levels of perceptions of teachers who are between 25-30 are significantly higher than those who are over 46 about administrative issues. In Altay's (2007) research, he could not find meaningful difference among teachers' opinions. It can be interpreted that inexperienced teachers are more sensitive about the problems than their experienced colleagues.

As a result of the study, there were not any meaningful differences according to variables like length of service, reward, in-service training and educational conditions among teachers' opinions. Despite this result, length of service variable revealed meaningful results in Kumaş's research (2008).

As a result of this research, recommendations are as followed:

1. Physical conditions of the school should be enhanced to provide students' needs. It can be done by reducing number of students in classrooms to ideal levels.
2. Teachers' financial situations should be improved; especially salary and wages must be increased.
3. Administrators should establish healthy communication with teachers, make them involved in decision making process, and support their professional developments.
4. Organizational structure should be revised in order to implement curriculum properly.